

Kultūros ministerijos pateiktos Lietuvos Respublikos pozicijos dėl klausimų, svarstomų 2020 m. gruodžio 1 d. neformalioje Europos Sąjungos kultūros ministrų taryboje (vaizdo konferencijoje)

2020 m. gruodžio 1 d. rengiamoje neformalioje Europos Sąjungos kultūros ministrų taryboje (vaizdo konferencijoje) vyks politinė diskusija dėl kultūros ir žiniasklaidos sektoriaus atsigavimo nuo COVID-19 pandemijos.

Metų pradžioje kilus COVID-19 pandemijai, kroatų pirmininkavimo metu du kartus – š.m. balandžio 8 d. ir gegužės 19 d., ES kultūros ministrai video konferencijos būdu diskutavo dėl COVID-19 pandemijos poveikio kultūros ir kūrybos sektoriui (toliau – KKS). II pusmetyje pirmininkaujanti Vokietija tęsė pradėtus darbus, kas mėnesį ES Tarybos Kultūros reikalų komitete buvo dalinamasi valstybių narių taikomomis priemonėmis, skirtomis mažinti COVID-19 pandemijos poveikį KKS atžvilgiu.

Ministrų diskusijai pateikiamame dokumente primenama, kad pandemija ypač paveikė KKS – vien 2020 m. II ketv. sektorius patyrė 70 proc. pajamų nuostolį. Pabrėžiama, kad KKS, įskaitant žiniasklaidą, kuris sudaro 4 proc. ES ekonomikos, yra reikalingas visos Europos atsigavimui.

Dokumente minima, kad nuo pat pandemijos pradžios buvo imamasi priemonių pandemijos poveikiui švelninti. Šiuo laikotarpiu pasiekti ir itin svarbūs susitarimai – padidintas Kūrybiška Europa 2021-2027 m. programos finansavimas, KKS sektoriui bus prieinamas finansavimas iš Horizon Europe, Erasmus+, Skaitmeninės Europos, Europos regioninės plėtros fondo (ERDF) šaltinių. Tačiau pirmininkaujanti Vokietija pabrėžia, kad tuo pačiu Kūrybiška Europa programa *per se* nėra skirta finansuoti KKS atsigavimą nuo COVID-19 pandemijos. Atsižvelgiant į poreikį pasinaudoti kitais ES finansavimo šaltiniais, ir į tai, kad KKS pareiškėjams reikalinga informacija apie aktualias programas ir fondus nėra lengvai prieinama, siūloma sukurti informacinį portalą su aiškiai struktūruota informacija pareiškėjams. Kultūros ministrai diskutuos kaip galėtų būti sukurtas toks informacinis portalas, kuriuo būtų lengva naudotis ir kuris padėtų užtikrinti, kad iš ES paramos instrumentų sinergijos KKS gautų didžiausią naudą.

Ministrų diskusijai pateikti 2 diskusiniai punktai:

- Europos atsigavimo priemonės turi būti tikslingai nukreiptos į KKS, įskaitant ir žiniasklaidą, padėti KKS pasirengti ateities iššūkiams, t.y. tapti tvariu ir atspariu, bei ir toliau prisidėti prie Europos integracijos. Priimant tvarias priemones ir toliau turi būti stiprinamos europinės finansavimo programos bei užtikrintas geresnis KKS informuotumas apie jas.
- Atsižvelgiant į stiprų pandemijos poveikį, kuris tęsis ilgesnį periodą, būtinos perspektyvos KKS atečiai. Siekiant sukurti naudą KKS, būtina diskutuoti apie teisinio reguliavimo gerinimą, pavyzdžiui dėl kelionių apribojimų, ir užtikrinti, kad KKS galės pasinaudoti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (RRF) teikiamomis galimybėmis nacionaliniu lygmeniu.

Lietuvos pozicija

Lietuva išsakys teigiamą nuomonę dėl tarpinstitucinių derybų proceso metu padidinto Kūrybiška Europa 2021-2027 m. programos finansavimo ir **pritars tolesnio finansavimo iš Europos Sąjungos programų stiprinimui** ir priemonių tvarumo didinimui. Taip pat bus pasisakoma **už sektoriaus informuotumo apie finansavimo galimybes gerinimą** sukuriant informacinį portalą su aiškiai struktūruota informacija pareiškėjams. Vis dėlto, pabrėšime, kad informacija tokiam informaciniam portalui turėtų būti tikslingai parenkama, lengvai pasiekiama vartotojams, o pats portalas turėtų būti tinkamai administruojamas ir sukurti realią pridėtinę vertę KKS sektoriui. Todėl **siūlysiame** informacinio portalo sukūrimui ir administravimui skirti pakankamus resursus, o **Europos Komisijai**

parengti praktinį vartotojo vadovą su aiškiomis instrukcijomis KKS sektoriui kaip naudotis siūlomomis Europos Sąjungos finansavimo programomis.

Dėl meno kūrėjų ir kultūros sektoriaus profesionalų mobilumo apribojimų pasisakysime, kad problema nėra patys keliavimo apribojimai – tarp Europos Sąjungos ir Europos ekonominės erdvės šalių praktiškai tokie apribojimai nėra taikomi. Taip pat pateiksime gerąjį **Lietuvos pavyzdį**, kai atvykstantiems trečiųjų šalių piliečiams – meno kūrėjams ir kultūros sektoriaus profesionalams – yra išduodami leidimai atvykti į šalį. Iškelsime sektoriaus problemą – tai, kad visoje Europos Sąjungoje dėl COVID-19 pandemijos uždarnos įvairios kultūros įstaigos ir organizacijos, todėl **menininkų ir kultūros sektoriaus profesionalų mobilumas nebėra įmanomas arba yra beveik neįmanomas dėl nesančios paklausos**. Ryšium su tuo **paskatinsime valstybes nares atidžiau peržiūrėti kultūros įstaigų ir organizacijų** – atskirų sektorių – **nacionalinę uždarymo politiką**. Sprendimai turėtų būti priimami įvertinus užsikrėtimo rodiklius kultūros įstaigose, taikomas apsaugos nuo viruso priemonės ir **glaudžiai konsultuojantis su kiekvienu sektoriumi** atskirai apie sektoriaus poreikius ir galimybes. Be to, siekiant stiprinti KKS atsparumą krizėms siūlysime ir toliau daugiau investuoti į skaitmeninių produktų ir paslaugų kūrimą ir prieinamumą.

Dėl KKS galimybių pasinaudoti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonėmis (RRF) nacionaliniu lygmeniu, išsakysime **Lietuvos pastangas kiek įmanoma labiau įtraukti KKS į nacionalinį RRF planą**. Paminėsime, kad Lietuvos RRF plano projektas yra pirminiame derybų ir bendrų priemonių rengimo etape, ir **šiuo metu yra vertinamos galimybės į nacionalinį RRF planą įtraukti kultūros srities priemones**, kuriomis būtų galima prisidėti prie kitų sektorių struktūrinių reformų įgyvendinimo. Atsižvelgiant į tai, kad RRF priemonė nukreipta į struktūrinių reformų, kurios yra įtrauktos į nacionalinę reformų darbotvarkę ir atitinka bei tiesiogiai įgyvendina Europos Komisijos šalies ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, finansavimui, siūlysime **Europos Sąjungos lygmeniu numatyti saugiklius**, kad būtų galima KKS integruoti į RRF priemonę, bei **išleisti gaires dėl KKS finansavimo**, skirtas institucijoms, nacionaliniu lygmeniu administruojančioms Atsigavimo fondo (*Recovery fund*) lėšas.

Dėl žiniasklaidos sektoriaus, pasisakysime už tai, kad valstybių narių parama neturi suvaržyti žiniasklaidos laisvės principo, o paramos priemonės turėtų būti skaidrios ir skaidomos į žiniasklaidos paslaugų teikimą (išlaidų kompensavimą) ir paramą, susijusią su žiniasklaidos turinio kūrimu. Taip pat pabrėšime poreikį toliau skirti dėmesį **žiniasklaidos ir informacinio raštingumo ugdymui**. Teigiamai vertiname šiuo tikslu nacionalinių priemonių papildymą ES lygiu, išnaudojant ES programų teikiamas galimybes, o taip pat ir „Kūrybišką Europą“ programą.

Kiti klausimai

Prie kitų klausimų, svarstomų neformalioje Europos Sąjungos kultūros ministrų taryboje, Pirmininkaujanti šalis pateiks informaciją apie **Pirmininkaujančios šalies išvadas dėl lyčių lygybės kultūros srityje** ir **Tarybos išvadas dėl laisvos ir pliuralistinės žiniasklaidos sistemos apsaugos**. Lietuvos atstovas išklausys Pirmininkaujančios šalies informaciją.

1) Dėl Pirmininkaujančios šalies išvadų dėl lyčių lygybės kultūros srityje

Vienas iš Vokietijos pirmininkavimo ES Tarybai prioritetų **kultūros srityje** buvo priimti Tarybos išvadas dėl lyčių lygybės kultūros srityje, kuriomis būtų atkreiptas ir skirtas didesnis dėmesys lyčių lygybės problemai kultūros sektoriuje, būtų skatinama stiprinti ir integruoti lyčių lygybės aspektą į kultūros politiką ir jos finansavimo programas, integruoti kultūros sektoriaus aspektus į valstybių narių socialinės ir ekonominės politikos priemones, daugiau dėmesio skiriama duomenų, suskirstytų pagal lytį, kultūros sektoriuje rinkimui, šie duomenys būtų atitinkamai analizuojami ir naudojami sprendimų priėmimui. **Lietuva** pritardama Tarybos išvadoms **pasisakė už**: 1) išsamesnį kultūros srities duomenų, suskirstytų pagal lytį, rinkimą ir analizę bei jų pritaikymą kultūros politikoje, ir 2) lyčių aspekto įtraukimą į ES finansavimo programas. Š.m. lapkričio 18 d. Coreper posėdžio metu Vengrija, Bulgarija ir Lenkija blokavo Tarybos išvadų tolesnį priėmimą dėl Europos Komisijos š.m.

kovo mėn. paskelbtos Lyčių lygybės strategijos 2020-2025 m., kurioje minima Stambulo konvencija, skirta kovoti su smurtu prieš moteris, paminėjimo Tarybos išvadų tekste (nepritarta taip pat ir pasiūlytam kompromisui – minėti strategiją Tarybos išvadų priede). Kitoms valstybėms narėms (Austrija, Suomija, Ispanija, Prancūzija, Malta, Italija, Airija, Estija, Danija, Nyderlandai, Švedija, Belgija) nesutinkant visiškai atsisakyti Lyčių lygybės strategijos 2020-2025 m. paminėjimo Tarybos išvadose, buvo nuspręsta priimti Pirmininkaujančios šalies išvadas, kurias parėmė 24 valstybės narės.

2) Dėl Tarybos išvadų dėl laisvos ir pliuralistinės žiniasklaidos sistemos apsaugos

Tarybos išvados dėl laisvos ir pliuralistinės žiniasklaidos sistemos apsaugos tvirtinamos rašytine procedūra. Tarybos išvadose atsižvelgta į COVID-19 pandemijos sukeltą žiniasklaidos sektoriaus pažeidžiamumą ES, kurį didžiaja dalimi sukėlė nykstantys reklamos pajamų šaltiniai. Taip pat Tarybos išvadose keliamas klausimas dėl globalizacijos ir skaitmeninimo sukurtos žiniasklaidos aplinkos su išryškėjusiomis interneto platformomis, tapusiomis prieigos vartais (*gatekeepers*) pasaulinei auditorijai įgyti tarpvalstybinę prieigą prie žiniasklaidos turinio ir paslaugų, konkuruojant su žiniasklaidos paslaugų teikėjais (tiek dėl auditorijos, tiek dėl reklamos).

Lietuvai aktualu tai, kad Tarybos išvadose: 1) didelis dėmesys skiriamas priemonėms (tiek nacionalinėms, tiek ES lygmens) švelninti neigiamą pandemijos poveikį žiniasklaidos sektoriui; 2) dėmesys skiriamas žiniasklaidos pliuralizmo užtikrinimo priemonėms, susijusiomis su žiniasklaidos rinkos koncentracija, skaidrumu, prieinamumu, nediskriminavimu ir kt.; 3) Tarybos išvados skatinama remti žiniasklaidos priemonių naudojimo sąžiningumą ir spręsti dezinformacijos sklaidos metodų klausimą.
